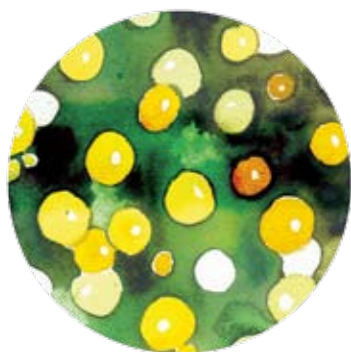

UKU SUUR SÜDA

Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituut viib läbi projekti, mille eesmärkideks on suurendada Eesti ühiskonna teadlikkust võrdsest kohtlemisest ning võidelda sallimatuse vastu. Aastal 2011 keskenduti homfoobia vastu võitlemisele ja puuetega inimeste sotsiaalse staatuse edendamisele.

Lisainfo: www.erinevusrikastab.ee

Projekti finantseerivad Euroopa Liit, Sotsiaalministeerium ja Tallinna Tehnikaülikooli õiguse instituut. Projekti toetatakse Euroopa Liidu tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmi PROGRESS (2007-2013) raames. Programmi haldab Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat. Programm loodi selleks, et toetada rahaliselt Euroopa Liidu eesmärkide rakendamist tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse valdkonnas ning aidata seeläbi kaasa Euroopa 2020 strateegia eesmärkide saavutamisele kõnealusel valdkonnas.

Seitsmeaastane programm on suunatud kõikidele huvirühmadele, kes aitavad välja töötada asjakohaseid ja tõhusaid õigusakte ning kujundada tööhõive ja sotsiaalpoliitikat Euroopa Liidu 27 liikmesriigis, Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikides ning Euroopa Liidu kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides. Täiendav teave: <http://ec.europa.eu/progress>

**erinevus
rikastab**

TALLINNA TEHNICAÜLIKOO
L ÕIGUSE INSTITUUT

sotsiaal
ministeerium

ERINEVUSTE POOLT
DISKRIMINEERIMISE VASTU

www.stop-discrimination.info

Toetab Euroopa Liit

Tekst: Helen Voog

Illustratsioonid, kujundus ja küljendus: Kudrun Vungi

Keeletoimetaja: Anu Rooseniit

© Helen Voog ja Kudrun Vungi

Trükikoda Printon, 2012

RAAMAT ON VALMINUD
EESTI PUUETEGA INIMESTE KOJA POOLT TTÜ PROJEKTI
“ERINEVUS RIKASTAB” RAAMES

Projektijuht: Helen Voog

www.epikoda.ee

ISBN 978-9949-30-209-3

UKU SUUR SÜDA

UKU ON 7-AASTANE KASTANPRUUNIDE JUUSTE JA ROHELISTE SILMADEGA POISS. UKU PERES ON EMA, ISA, ÕDE MIA, VANAISA, VANAEMA JA KOER MOKS.

UKU ARVATES ON TA KASVULT LIIGA LÜHIKE.
"SELLEPÄRAST MA EI SUUDAGI ÕUNAPUU OTSARONIDA," ARUTLEB POISS SAGELI.

NAABRIPOISS MART ON UKUST SUUREM.
PUU OTSA RONIMINE TEMALE KÜLL
RASKUSI EI VALMISTA. MARDILE MEELDIB
UHKUSTADA, KUI OSAV TA ON.

SAGELI PANEB TA KAASLASTELE INETUID
HÜÜDNIMESID NING HÜÜAB:
"TEHKE JÄRELE, ARGPÜKSID, KUI JULGETE!"

"SA KORRUTAD SEDA JUTTU NAGU
PAPAGOI!" ÜTLES NAABRITÄDI TIJU
MARDILE. SEE ÜTLUS TEGI LASTELE
PALJU NALJA.

UKU AGA EI NAERA. TA ON MARDI
KIUSAMISE PÄRAST ÕNNETU.

KODUS RÄÄGIB UKU OMA MUREST VANAI SALE.
"KÕIGE OLULISEM ON, ET SUL ON SUUR SÜDA!"
LOHUTAB VANAI SA.

NÜÜD MUUTUB UKU VEEL KURVEMAKS:
"KUIDAS NII VÄIKESEL POISIL SAAB OLLA SUUR SÜDA?"

"SUUR SÜDA TÄHENDAB, ET SA OLED HEATAHTLIK
KÕIKIDE LASTE VASTU," SELGITAB VANAI SA.

"INIMESI EI SAA JAGADA ILUSATEKS VÕI KOLEDATEKS,
HEADEKS VÕI HALBADEKS, TUGEVADEKS VÕI NÕRKADEKS.
ABI VALMIS TULEB OLLA KÕIGI VASTU!"

ÕHTUL VOODIS ON UKU MÕTETES NII
NAABRIPÖISS MART, ÕUNAPUU KUI KA
VANAISA SÕNAD.

“KUI MINA SAAKSIN KÕIGEGA
HAKKAMA, SIIS EI KIUSAKS MA KEDAGI!
AITAKSIN HOOPIS VÄIKSEMATEL LASTEL
ÕUNAPUU OTSA RONIDA.”

ENNE KUI UNI UKUST VÕITU SAI, OTSUSTAS
POISS: "MINA EI TAHA OLLA NAGU MART.
HOMME OLEN KÕIGI VASTU HEA!"

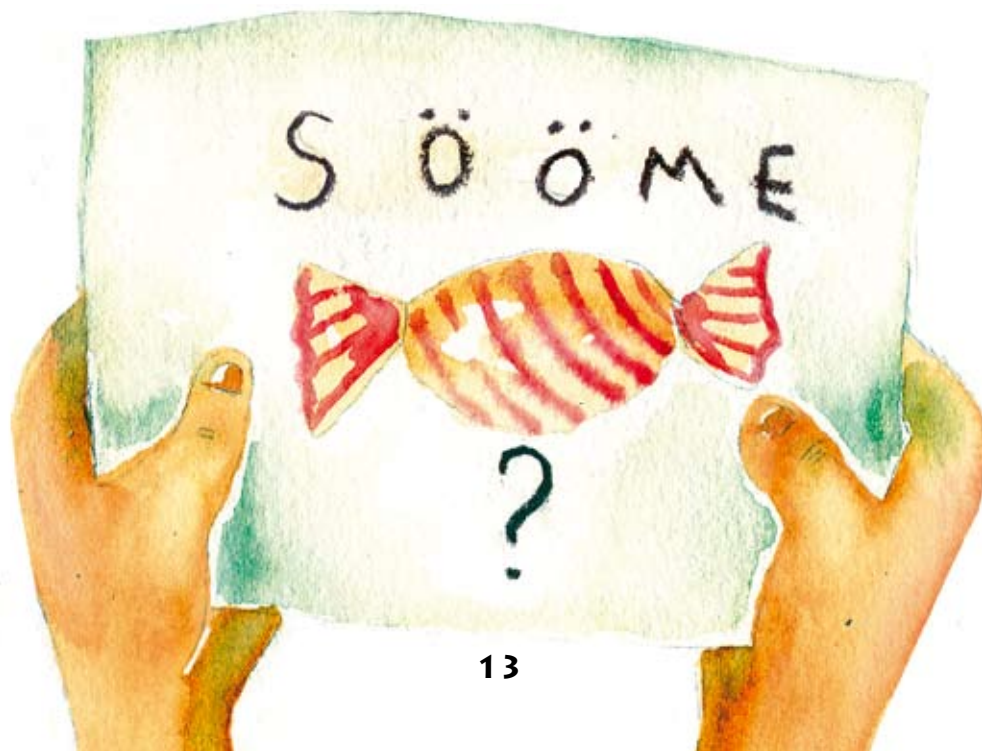

HOMMIKUL ÄRKAB UKU VARA, PESEB HAMBAD,
RIIETUB NING TORMAB KÖÖKI.

“TERE HOMMIKUST!” HÜÜAB UKU KÖÖGIS
ASKELDAVALE ÕELE. SAMAL AJAL TEEB POISS
KÄEGA KIIRE LIIGUTUSE.

ÕDE MIA EI KUULE. TA ON KURT.

UKUT SEE EI HÄIRI, SEST TA SAAB ÕEGA SUHELDA
VIIPEKEELES. KUI POISS MÕNDA VIIBET EI OSKA, SIIS
KIRJUTAB TA SÕNA PABERILE VÕI JOONISTAB PILDI.

UKU TEAB, ET KÕIK INIMESED EI KUULE HÄSTI.

TA KÄIS LASTEAIAS KOOS TIMOGA, KES KANDIS
KÕRVA TAGA PISIKEST APARAATI. SEE VÄIKE
MASIN AITAS TAL PAREMINI TEISTE JUTTU
KUULDA. TIMOGA RÄÄKIDES TULI POISILE SILMA
VAADATA NING LAUSED SELGE HÄÄLEGA VÄLJA
ÕELDA.

UKU OLI TIMOLE TIHTI ABIKS, KUI MÄRKAS, ET
POISS EI PANNUD TEISTE JUTTU TÄHELE. NII SAI
TIMOST UKU HEA SÕBER.

KÖÖKI ASTUB EMA.

“MIDA SA HOMMIKUSÖÖGIKS SOOVID?”

“JÄÄTIST VAHUKOOREGA!” HÜÜAB UKU RÕÕMSALT.
POISI SUUREKS PETTUMUSEKS EI OLE EMA SELLEGA
NÕUS NING KÜPSETAB KAKS PANNKOOKI MOOSIGA.

HEA MEELEGA JOOKS POISS KÕRVALE PIIMA.
PARAKU HAKKAB TAL PIIMAST KÕHT VALUTAMA.
UKU EI SAA SÜÜA KA APELSINE JA MANDARIINE,
SEST SIIS TEKIVAD POISI KEHALE PUNASED TÄPID.
TA ON MÕNE TOIDUAINE SUHTES ALLERGILINE.

PÄRAST HOMMIKUSÖÖKI KIIRUSTAVAD UKU
JA EMA BUSSI PEALE – EMA LÄHEB TÖÖLE NING
UKU KOOLI.

BUSSIPEATUSES MEELDIB POISILE TEISI OOTAJAJD
VAADATA.

NII PALJU ON ERINEVAID INIMESI – PIKKUSE,
JUUKSEVÄRVI, SILMADE NING RIIETUSE POOLEST.
UKU ARVATES ON SEE TORE.

IGAV OLEKS, KUI KÕIK INIMESED OLEKSID
ÜHESUGUSED!

TÄNA SILMITSEB UKU ÜHTE KOERAGA MEEST.
"MIKS SELLEL KOERAL NII IMELIK RIHM ON?"
SOSISTAB UKU. EMA SELGITAB: "SEE MEES EI NÄE.
KOER ON SELLEKS, ET TEDA AIDATA."

UKU TEAB, ET PIMEDAD INIMESED KASUTAVAD
LIIKUMISEL VALGET KEPPI. KOERA, KES ABISTAB
PIMEDAT, NÄEB TA AGA ESIMEST KORDA.

PEAGI SAABUB BUSS. KOER AITAB MEHEL UKSEST
SISENEDA NING LEIAB TALLE KIIRESTI ISTEKOHA.
"KÜLL SEE ON TARK KOER!" EI SUUDA POISS
IMESTUST VARJATA.

UKU KÜSIB: "KAS MEIE KOER VÕIKS KA PIMEDAID
AIDATA?" EMA NAERATAB: "EI, PIMEDAID
SAADAVAD VAID NEED KOERAD, KES ON
JUHTKOERTEKS ÕPETATUD."

KOOLI VÄRAVA EES TULEB UKULE VASTU TRIIBULINE
KASS. UKU VAATAB KASSI NING MÕTLEB: “KAS HÄSTI
ÕPETATUD KASSIST SAAKS KA PIMEDALE TUBLI
JUHTLOOMA?”

POISS ÜRITAB SILMADE ETTE MAALIDA PILTI
JUHTKASSIST. PEAGI JÕUAB TA OTSUSELE — KASSID
SOBIVAD SIISKI PAREMINI PAITAMISEKS.

KOOLI GARDEROOBIS TERVITAB UKU
KLASSIKAASLAST LIISI, KES ASKELDAB
VAIKSELT. UKU TEAB, ET TÜDRUKUL
ON HAIGUS NIMEGA DIABEET.

LIIS PEAB AEG-AJALT KONTROLLIMA
VERESUHKRU TASET, VÕTMA
RAVIMEID VÕI TEGEMA SÜSTI.

LIIS SAAB SELLE KÕIGEKA ISE
HAKKAMA. VAJADUSEL
AITAB NEID TOIMETUSI
TEHA KOOLIARST NIINA.

UKU KLASSIKAASLASED TEAVAD,
ET ÜKSTEISE AITAMINE ON VÄGA
TÄHTIS.

MÄRGATES, ET KELLEGI ON RASKE
HINGATA VÕI HAKKAB HALB,
TULEB SELLEST KOHE
TÄISKASVANULE TEATADA.

ERITI TÄHELEPANELIK PEAB OLEMA,
KUI KEEGI SAAB MÄNGIDES VIGA JA
ON VERINE.

TEISTE INIMESTE VERD EI TOHI
PUUDUTADA. NII VÕIB RASKESTI
HAIGES JÄÄDA!

TÄNA ÕPITAKSE EESTI KEELE TUNNIS LUGEMA.

UKU KLASSIS ON LAPSI, KELLEL ON SUURI RASKUSI LUGEMISE JA KIRJUTAMISEGA. NAD TEEVAD KORDUVALT SAMU VIGU. MÕNED LAPSED JÄLLEGI EI SUUDA PIKEMAT AEGA KESKENDUDA. NAD ON KÄRSITUD JA LIIGA ENERGIISED.

UKU AITAB HEA MEELEGA OMA KAASLASI. ÕPETAJA KIIDAB: "KÕIGIST SAAVAD HEAD LUGEJAD JA KIRJUTAJAD, KUI ÕPIME KOOS NING AITAME ÜKSTEIST!"

TÄNA AITAB UKU PINGINAABER TANELIT. TANEL KANNAB PRILLE EGA NÄE TAHVLILT VÄIKEST TEKSTI LUGEDA.

B A R
O M S U

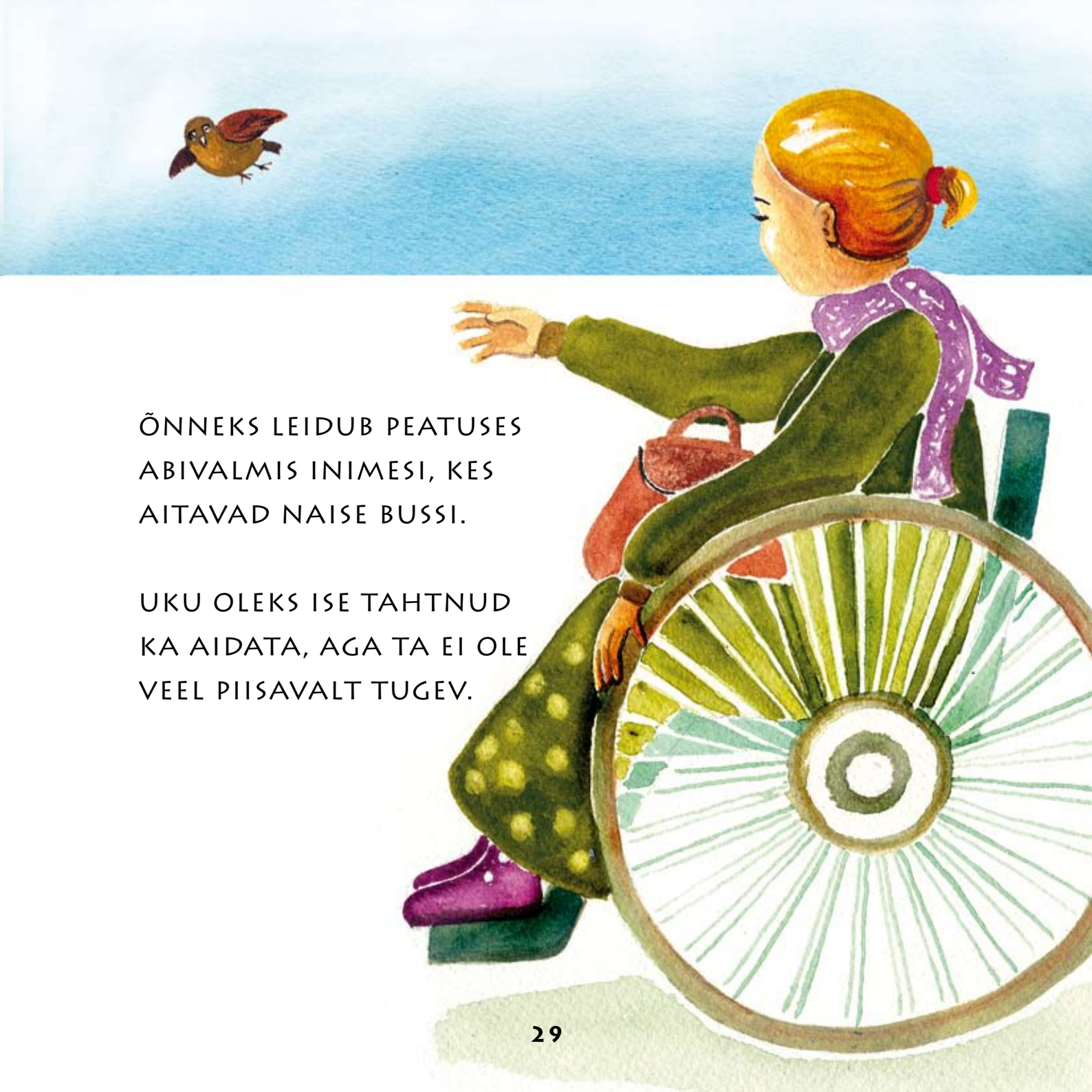

PÄRAST TUNDE ON UKULE VASTU TULNUD
VANAEMA. ENNE KODUPEATUST MÄRKAB POISS
BUSSIAKNAST RATASTOOLIS NAIST. TAL ON
RASKE PÄÄSEDA BUSSI, SEST TREPIASTE ON LIIGA
KÕRGE.

UKUL TEKIB HIRM: "ÄKKI SÕIDAB BUSS MINEMA
JA NAINE JÄÄBKI MAHA!"

A watercolor illustration of a woman with blonde hair in a ponytail, wearing a green dress with yellow polka dots and a purple scarf. She is sitting in a wheelchair with a large, spoked wheel. A small brown bird is flying in the blue sky above her. The background is a light blue gradient.

ÕNNEKS LEIDUB PEATUSES
ABIVALMIS INIMESI, KES
AITAVAD NAISE BUSSI.

UKU OLEKS ISE TAHTNUD
KA AIDATA, AGA TA EI OLE
VEEL PIISAVALT TUGEV.

UKU ON SELLEGIPOOLEST ABIVALMIS. ÜKSKORD
PAKKUS TA ISTET KARKUDEGA POISILE. POISS
TÄNAS UKUT. UKU PÜÜAB ALATI MÄRGATA BUSSIS
INIMESI, KES VAJAVAD ISTEKOHTA.

KODUS HAKKAB UKU KOOS PEREGA SÖÖMA.
ÜHESKOOS RÄÄGITAKSE OMA PÄEVAST.

UKULE MEENUB EELMISEL ÕHTUL ANTUD
LUBADUS.

ÄKITSILT TUNNEB POISS, KUIDAS NUTT TULEB
KURKU JA PISARAD SILMA.

ÕDE MIA MÄRKAB SEDA JA KÜSIB: "MIKS SA NII KURB OLED?" NÜÜD VAATAB KOGU PERE POISSI. AINULT MOKS LIPUTAB SABA.

"MA JU LUBASIN, ET OLEN TÄNA KÕIGI VASTU HEA. AGA MA EI AIDANUD KEDAGI!" HÜÜATAB UKU.

SEEJÄREL RÄÄGIB UKU OMA PÄEVAST.

ISA RAHUSTAB: "UKU, SA TÄITSID TÄPSELT OMA LUBADUSE. HEA OLEMINE EI TÄHENDA JU, ET SA PEAD KOGU AEG KÕIKI AITAMA. TÄHTIS ON, ET MÄRKAD INIMESI ENDA ÜMBER JA EI TEE KELLELEGI LIIGA".

VANAISA LISAB: "MULLE TUNDUB, ET SA OLED VÄGA TÄHELEPANELIK POISS. KUI NÄED, ET KEEGI ON HÄDAS, SIIS MINE ALATI APPI. KUI ENDAL JÕUD ÜLE EI KÄI, SIIS KUTSU TEISED APPI!"

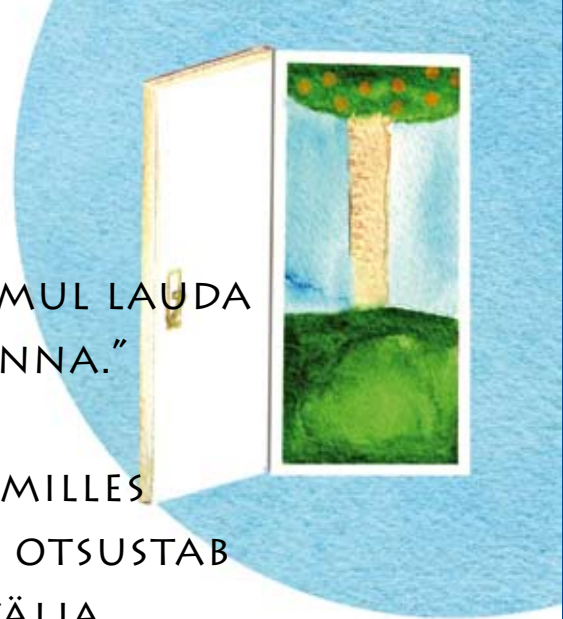

EMA LAUSUB: "AGA NÜÜD AITA MUL LAUDA KORISTADA JA SIIS VÕID ÕUE MINNA."

"TÄNA MÄNGIME NEID MÄNGE, MILLES KÕIK LAPSED SAAVAD OSALEDA!" OTSUSTAB POISS. PEAGI KIIRUSTABKI UKU VÄLJA.

"KUTSU MÄNGIMA KA NEID LAPSI, KES TUNDUVAD VAIKSED VÕI HOIAVAD EEMALE. OLE HEATAHTLIK, SEST ME KÕIK VAJAME SÕPRU!" HÜÜAB EMA UKULE UKSEL JÄRELE.

ISBN 978-9949-30-209-3

9 789949 302093